

Inspirace - nápady a podněty

*„Také v duchovědě platí jedna jediná pravda pro všechny lidi všech věků a všech míst, pravda však, která není chladným zákonem objektivního dějství, nýbrž pravda, která se teprv pak pravdou stává, až se přihlásí bojovník za její práva.“
Národnost jako vědecký problém, Praha 1929, str. 35*

Formulováno je tu mnohé a správně, ale myšlenka se nezdá být provedena nebo přinejmenším zůstává dost neprůhledná. Je to spíš zadaná úloha. Pravda platí jako jediná pro všechny lidi, ale stává se pravdou, teprve když se přihlásí bojovník za její práva, tedy když se jí nějaký člověk nebo skupina lidí ujme. Musíme se tázat: jaký je ontologický status (my už víme, že správně zní otázka: jaký je meontologický status) pravdy, za jejíž práva se dosud nikdo nevzal a nepřihlásil? A co „se stává“ s touto pravdou, když se takový bojovník přihlásí? Říká-li Rádl, že zprvu pravda (jen) platí, ale pak se stává, musíme se také tázat, co se stane s takovou pravdou, která se už stala? Můžeme odlišit pravdu (jen) platnou od pravdy nastalé? Můžeme vůbec mluvit filosoficky legitimně o pravdě nastalé, o pravdě provedené, uskutečněné? Je zapotřebí lidské asistence (onoho bojovníka) jen po tu dobu, co se pravda stává, anebo je této asistence zapotřebí ještě i tehdy, co pravda už nastala? Jestliže však na počátku platí jediná pravda pro všechny lidi, pak je zřejmé, že nikdy tato jediná pravda nemůže být už nastalá, uskutečněná a tím hotová – tím by se stala jen věcí a v tu ránu by přestala platit – a tak by zároveň přestala být pravdou. Co z toho tedy vyplývá? Pravda může zůstat pravdou ještě v té chvíli, co se pravdou stává, ale nikdy se nemůže pravdou definitivně stát. Proto Rádl už v Dějinách vývojových teorií mluví o tom, že pravda není ani ve formulích, ani v ničem jiném uskutečněném, ale že je za vším tím daným. Je tím, co lidi vede k tomu, aby se za pravdu vzali, aby se stali bojovníky za její práva. Od každého provedení a uskutečnění se však pravda nutně zase odtahuje, distancuje, vrací se do své původní podoby pouhé platnosti a stává se ještě nenastalým, dokonce ještě se nestávajícím měřítkem toho, co se stalo.

(Praha, 910304-1.)